

М. І. Пирогов: сторінки біографії, педагогічна діяльність
Бібліографічний список
1887–2019

1887

1. [Белявский, А.](#) [Исторический очерк развития элементарной школы в биографиях замечательнейших педагогов и по уставам правительств](#) / А. Белявского. – Глухов : Печатня А. Шумицкого, 1887. – III, 102 с. – Прил. к «Курсу воспитания и обучения» Д-га Линдера. – О Н. И. Пирогове: с. 97–98.

1889

2. [Гольцев, В. А.](#) [Н. И. Пирогов как педагог](#) : (по поводу его Посмертных записок) / В. А. Гольцев // Воспитание, нравственность, право : сб. ст. / В. А. Гольцев. – М., 1889. – С. 96–111.

1892

3. [Шутце, Ф.](#) [Училищеведение](#) : практ. учение о воспитании и обучении для семинарий и учителей нар. шк. / Фр. Шутце ; пер. А. Белявского. – Киев : Изд. книгопродавца-издателя Ф. А. Иогансона : Тип. И. И. Чоколова, 1892. – VIII, 496 с. – О Н. И. Пирогове: с. 491–492.

1897

4. [Гольцев, В. А.](#) [Н. И. Пирогов как педагог](#) : (по поводу его Посмертных записок) / В. А. Гольцев // Воспитание, нравственность, право : (сб. ст.) / В. А. Гольцев. – 2-е изд. – М., 1897. – С. 88–102.

1913

5. [Волкович, В. А.](#) [Национальный воспитатель Константин Дмитриевич Ушинский](#) / В. А. Волкович. – СПб. ; М. : Изд. Т-ва М. О. Вольф : Лештуковская Паровая скоропечатня П. О. Яблонского, 1913. – 235 с. – *Из содерж.*: Гл. 2 : К. Д. Ушинский и Н. И. Пирогов. Их взаимоотношение. – С. 41–48.

1919

6. [Синицкий, Л. Д.](#) Трудовая школа, её принципы, задачи и идейные корни в прошлом / Л. Д. Синицкий. – Харьков : Союз, 1919. – 187, [3] с. – (Школьная и внешкольная библиотека / под ред. Д. Г. Панадиади). – О Н. И. Пирогове: с. 167–173.

1930

7. [Пинкевич, А. П.](#) [Н. И. Пирогов, К. Д. Ушинский, В. Я. Стоюнин](#) / А. П. Пинкевич // Краткий очерк истории педагогики / А. П. Пинкевич. – Изд. 2-е, пересм. и доп. – Харьков, 1930. – Ч. 2, гл. 19. – С. 318–331.

8. [Пискунов, А. И.](#) Советская историко-педагогическая литература (1918–1957) : системат. указ. / А. И. Пискунов ; под ред. В. З. Смирнова ; АПН РСФСР. – М. : АПН РСФСР, 1960. – 559 с. – Лит. о Н. И. Пирогове: с. 140–143.

1961

9. **Герцен, А. И.** Київський університет і М. І. Пирогов / А. И. Герцен // Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / за заг. ред. С. А. Литвинова. – Київ, 1961. – С. 217. – Друк. за вид.: Герцен А. И. Избранные педагогические высказывания / АПН РСФСР. М., 1951. С. 227.

1964

10. **Пирогов Николай Иванович** // Энциклопедический словарь : в 2 т. / гл. ред.: Б. А. Введенский [и др.]. – М., 1964. – Т. 2. – С. 201.

1990

11. **Антология педагогической мысли России второй половины XIX – начала XX в.** / АПН СССР ; редкол.: В. Д. Шадриков (гл. ред.) [и др.]. – М. : Педагогика, 1990. – 603, [4] с. – О Н. И. Пирогове: с. 6, 25, 28, 36, 116, 217, 286, 316, 317, 356, 475, 482.

1991

12. **Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР. Конец XIX – начало XX в.** / АПН СССР, НИИ теории и истории педагогики ; отв. ред. Э. Д. Днепров. – М. : Педагогика, 1991. – 446, [3] с. – О Н. И. Пирогове: с. 151, 229, 238, 262, 300, 325, 335, 337.

1999

13. **[Ідея загальнолюдського виховання М. І. Пирогова](#)** // Історія педагогіки : навч. посіб. для студентів пед. навч. закл. / Житомир. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка ; за ред. М. В. Левківського, О. А. Дубасенюк. – Житомир, 1999. – Розд. 15, [гл.] 7. – С. 195–198.

14. **Никольская, А. А.** Пирогов Николай Иванович / А. А. Никольская // Российская педагогическая энциклопедия : в 2 т. / редкол.: В. В. Давыдов (гл. ред.) [и др.]. – М., 1999. – Т. 2. – С. 148–149.

2001

15. **Микола Пирогов, 1810–1881. Учений, хірург, педагог, громадський діяч** // Золота книга української еліти : інформ.-імідж. альм. : у 6 т. – Київ, 2001. – Т. 2. – С. 296–297. – Текст парал. укр., англ.

2003

16. **Пирогов Николай Иванович** // Педагогический энциклопедический словарь / [гл. ред. Б. М. Бим-Бад]. – М., 2003. – С. 394.

2007

17. **[Вітвицька, С. С. Проблеми вищої школи у педагогічній спадщині М. І. Пирогова](#)** / С. С. Вітвицька // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка. – 2007. – Вип. 35. – С. 79–82. – Бібліогр.: 4 назви.

18. **Федорчук, Е. І.** Історія педагогіки: лекції та хрестоматія : [навч. посіб. / авт.-упоряд.: Е. І. Федорчук, В. В. Федорчук] ; Кам'янець-Поділ.

держ. ун-т. – Кам'янець-Подільський : Зволейко, 2007. – 320 с. – *Из змісту:* Освітньо-педагогічна діяльність М. Пирогова, М. Корфа, Х. Алчевської, Л. Толстого, П. Лесгафта. – С. 95–101.

2008

19. **Гайдай, Л. І.** Пирогов Микола Іванович / Л. І. Гайдай // Історія України: персоналії, терміни, назви і поняття (1648–1917): навч. посіб.-комент. / Л. І. Гайдай; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2008. – Т. 2. – С. 46–47.

20. ²**Левківський, М. В.** Освітньо-педагогічна діяльність М. Пирогова / М. В. Левківський // Історія педагогіки: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / М. В. Левківський. – 3-тє вид., перероб. та допов. – Київ, 2008. – Тема 13, [пункт] 2. – С. 122–123.

21. **Микола Пирогов (1810–1881)** // Видатні особистості: повна ілюстрована енциклопедія / пер. з англ. Руслани Феценко; [уклад.: К. Гіффорд та ін.]. – Київ, 2008. – С. 76.

2009

22. **Фіцула, М. М.** Педагогіка: навч. посіб. / М. М. Фіцула. – 3-тє вид., стер. – Київ: Академвидав, 2009. – 559 с. – (Альма-матер). – Про М. І. Пирогова: с. 501–502.

2010

23. **Бєлоконь, Я. К.** Д. Ушинський про погляди М. І. Пирогова на статут університетів / Бєлоконь Я., Маркіна Я. // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету: [зб. наук. пр.] / Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2010. – Вип. 79: Серія: Педагогічні науки. – С. 98–99. – Бібліогр.: 1 назва.

24. ¹**Великий хирург и учёный Н. И. Пирогов**: (к 200-лєтїю со дня рожденїя) / Е. Н. Пронїна [и др.] // Вісн. проблем біологїї і медицини. – 2010. – Вип. 4. – С. 10–11.

25. ¹**До 200-рїччя з дня народження Миколи Івановича Пирогова (1810–1881)** / І. М. Дейкало [та ін.] // Шпитальна хїрургїя. – 2010. – № 4. – С. 98–101. – Бібліогр.: 3 назви.

26. **Лузан, П. Г.** Історія педагогїки та освїти в Українї: [навч. посїб.] / П. Г. Лузан, О. В. Васюк; МОН Українї. – [2-ге вид., допов. і перероб.]. – Київ: ДАКККїМ, 2010. – 295 с. – Про М. І. Пирогова: с. 96–98.

27. ¹**Москаленко, В. Ф. Видатний хїрург і анатом М. І. Пирогов**: (до 200-рїччя від дня народж.) / Москаленко В. Ф., Черкасов В. Г. // Наук. вісн. Нац. мед. ун-ту ім. О. О. Богомольця. – 2010. – № 4. – С. 237–241.

28. **«Мы живем на земле не для себя только...»: мысли Н. И. Пирогова о просвещении** / В. Н. Лесовой [и др.] // IV Міжнародні Пироговські читання: матеріали наук. конгр., присвяч. 200-рїччю М. І. Пирогова, Вінниця, 2–5 черв. 2010 р.: пирогов. лекції / МОЗ Українї [та ін.]. – Вінниця, 2010. – С. 104–106.

29. ¹**Павловский, Л. Н. Николай Иванович Пирогов – выдающийся хирург, учёный, педагог и общественный деятель**: (к 200-лєтїю со дня

рождения) / Л. Н. Павловский // Лікар. справа. – 2010. – № 7/8. – С. 119–129. – Библиогр.: 10 назв.

30. [Подрезова, М. А. Летопись Научной библиотеки Одесского национального университета имени И. И. Мечникова в событиях и фактах.](#) Ч. 1. Первоначальные годы / М. А. Подрезова, В. В. Самодурова // Вісн. Одес. нац. ун-ту / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – 2010. – Т. 15, вип. 21 : Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. – С. 5–27. – Примеч.: с. 16–17. – Прил. 1–6: с. 18–25. – Библиогр.: 41 назв.

Стаття висвітлює ряд подій з початкової історії бібліотеки Одеського (Новоросійського) університету. Розкрито роль М. І. Пирогова в перетворенні Рішельєвського лицю в університет у роки його діяльності на посаді попечителя Одеського навчального округу.

31. [Ткаченко, В. Н. Великий хирург и ученый, педагог и организатор, человеколюб с мировым именем](#) : (к 200-летию со дня рождения Н. И. Пирогова) / В. Н. Ткаченко, Ф. И. Панов, М. А. Бондарук // Сучасні аспекти військової медицини : зб. наук. пр. Голов. військ.-мед. клін. центру «ГВКГ» МО України. – Київ, 2010. – Вип. 17. – С. 226–230. – Библиогр.: 5 назв.

32. **Шевченко, Ю. Л.** Вопросы жизни и воспоминания Н. И. Пирогова [Электронный ресурс] : (к 125-летию выхода в свет первого отдельного изд. «Дневника старого врача...») / Шевченко Ю. Л., Козовенко М. Н. // Вестн. Нац. мед.-хирург. Центра им. Н. И. Пирогова. – Текстовые данные. – М., 2010. – Т. 5, № 3. – С. 3–9. – Библиогр.: 12 назв. – Режим доступа: http://www.pirogov-vestnik.ru/upload/uf/13c/magazine_2010_3.pdf (дата обращения: 08.09.2020). – Загл. с экрана.

2011

33. **Богуславский, М. В.** Педагогика Н. И. Пирогова : к 200-летию со дня рождения / М. В. Богуславский // Проф. образование. Столица. – 2011. – № 4. – С. 12–16. – Библиогр.: 5 назв.

34. **Вони змінили світ** / [уклад. І. Ю. Левашова]. – Донецьк : Глорія Трейд, 2011. – 701, [2] с., [8] арк. іл. – *Із змісту*: Пирогов Микола Іванович (1810–1881). – С. 662.

35. **Гончаренко, С.** Пирогов Микола Іванович / Семен Гончаренко // Український педагогічний енциклопедичний словник / Семен Гончаренко. – Вид. 2-ге, допов. й випр. – Рівне, 2011. – С. 360.

36. [Карпенко, Г. І. Гуманізм педагогічної думки в Україні](#) / Г. І. Карпенко, С. І. Кривчик // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ, 2011. – № 1/2. – С. 112–118. – Бібліогр. в кінці ст.

37. [Кот, М. З. Новатор педагогічної думки – М. І. Пирогов](#) / Кот М. З., Даниленко Ю. А. // Наук. часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19, Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : [зб. наук. пр.] / МОНмолодьспорту України, [Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова]. – Київ, 2011. – Вип. 17. – С. 110–112. – Бібліогр.: 4 назви.

38. **Лукацкий, М. А.** Этические основания педагогических воззрений Н. И. Пирогова / М. А. Лукацкий // Проф. образование. Столица. – 2011. – № 4. – С. 17–18.

39. **[Мірошніченко, Д. В. Педагогічна і просвітницька діяльність М. І. Пирогова](#)** / Д. В. Мірошніченко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. пр. / Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ, 2011. – Вип. 6. – С. 60–69. – Бібліогр. в кінці ст.

40. **[Мірошніченко, Д. В. Педагогічні погляди М. І. Пирогова](#)** / Д. В. Мірошніченко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. пр. / Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ, 2011. – Вип. 2. – С. 100–105. – Бібліогр.: 8 назв.

41. **[Пазиніч, С. Філософія освіти в багатогранній діяльності Миколи Івановича Пирогова](#)** / Станіслав Пазиніч, Олександр Пономарьов // Новий колегіум. – 2011. – № 1. – С. 103–109. – Бібліогр.: 8 назв.

42. **Січко, Т.** Внесок М. І. Пирогова у формування багатоступеневої системи освіти у державі / Тетяна Січко, Тетяна Федик // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 2011. – Вип. 576 : Педагогіка та психологія. – С. 166–174. – Бібліогр.: 14 назв.

43. **[Федик, Т. А. Погляди М. І. Пирогова на організацію багатоступеневої системи освіти у державі](#)** / Т. А. Федик, Т. Й. Січко // Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : [зб. наук. пр.]. – Вінниця, 2011. – № 34. – С. 199–204. – Бібліогр.: 18 назв.

44. **Шушара, Т. В.** Николай Иванович Пирогов – попечитель Одесского и Киевского учебных округов / Шушара Татьяна Викторовна // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського : (зб. наук. пр.). – Одеса, 2011. – Спецвип. : Сучасні тенденції у педагогічній освіті і науці України та Ізраїлю: шляхи до інтеграції. – С. 260–264. – Библиогр.: 4 назв.

2012

45. **[Богуславский, М. Педагогические идеалы Н. И. Пирогова: к 200-летию со дня рождения](#)** / Михаил Богуславский // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : наук. зб. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2012. – Вип. 40. – С. 219–239. – Библиогр.: 28 назв.

46. **[Голобородько, В. М. Микола Пирогов в Україні](#)** : монографія / В. М. Голобородько ; Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань : Жовтий О. О. [вид.], 2012. – 179 с.

47. **[Голяченко, О. М. М. І. Пирогов і Д. К. Заболотний як дзеркало ідентифікації української медицини](#)** / О. М. Голяченко, Л. М. Романюк // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2012. – № 3. – С. 96–105. – Бібліогр.: 19 назв.

48. **Іващенко, В.** На службі в істини і Вітчизни, або Великий хірург, учений і гуманіст (Микола Іванович Пирогов) : [біогр. нарис] / Володимир Іващенко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. – 91 с. : іл.

49. [Іноземцев, В. Педагогічні погляди М. І. Пирогова на сімейне виховання](#) / Віктор Іноземцев // Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – Вип. 3. – С. 127–131. – Бібліогр.: 3 назви.
50. [Іноземцев, В. А. Морально-етичний характер методів заохочень і покарань у творчості М. Пирогова](#) / В. А. Іноземцев // Постметодика. – 2012. – № 3. – С. 23–26. – Бібліогр.: 8 назв.
51. [Кушнір, В. Микола Пирогов про класичну та реальну освіту](#) / Валентина Кушнір // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : наук. зб. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2012. – Вип. 40. – С. 270–276. – Бібліогр.: 2 назви.
52. [Листопад, О. А. Творчість як сенс життя : \(реліг.-пед. переконання М. І. Пирогова\)](#) / О. А. Листопад // Виховання і культура. – 2012. – № 1. – С. 227–231. – Бібліогр.: 6 назв.
53. [Пантюк, М. Роль вчителя у процесі становлення особистості учня крізь призму педагогічної спадщини М. Пирогова](#) / Микола Пантюк, Наталія Тичинська // Молодь і ринок. – 2012. – № 2. – С. 40–45. – Бібліогр.: 21 назва.

2013

54. [Гурський, В. А. Просвітницька діяльність М. Пирогова в Україні](#) / В. А. Гурський, Т. В. Гурська // Зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський, 2013. – Вип. 22, ч. 2. – С. 118–127. – Бібліогр.: 7 назв.
55. [¹Демченко, Н. М. Андрагогічні аспекти в педагогічній спадщині Миколи Пирогова](#) / Демченко Н. М., Мішук К. О. // Актуальні проблеми сучасної медицини. – 2013. – Т. 13, вип. 2. – С. 245–247. – Бібліогр.: 6 назв.
56. [¹Заремська, Н. І. Внесок Миколи Івановича Пирогова у розвиток шкільництва в Україні](#) / Н. І. Заремська // Сівєрщина в історії України : зб. наук. пр. / Нац. заповідник «Глухів», Центр пам'яткознавства НАН України і Укр. т-ва охорони пам'яток історії та культури. – Київ ; Глухів, 2013. – Вип. 6. – С. 355–357. – Бібліогр.: 7 назв.
57. [Іноземцев, В. А. Вопросы жизни в педагогическом творчестве Н. И. Пирогова и их актуальность для современного образования](#) / Иноземцев В. А. // Проблемы сучасної пед. освіти. Серія: Педагогіка і психологія : [зб. наук. пр.] / Крим. гуманітар. ун-т. – Ялта, 2013. – Вип. 40, ч. 1. – С. 172–177. – Библиогр.: 5 назв.
58. [¹Іноземцев, В. А. Педагогические идеи Н. И. Пирогова и современная школа](#) / Иноземцев В. А. // GISAP: Educational sciences. – 2013. – № 2. – С. 16–18. – Библиогр.: 8 назв.
59. [Іноземцев, В. Громадянське виховання молоді у педагогічній спадщині М. І. Пирогова та його актуальність на сучасному етапі](#) / Віктор Іноземцев // Новий колегіум. – 2013. – № 4. – С. 62–66. – Бібліогр.: 5 назв.
60. [Іноземцев, В. Єдність життя і школи в педагогіці М. І. Пирогова](#) / Віктор Іноземцев // Імідж сучасного педагога. – 2013. – № 3. – С. 59–61. – Бібліогр.: 6 назв.

61. [Іноземцев, В. М. І. Пирогов: провідна роль професіоналізму вчителя у здійсненні заохочень і покарань учнів](#) / Віктор Іноземцев // Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – Вип. 1. – С. 150–156. – Бібліогр.: 14 назв.

62. **Іноземцев, В. А.** Постаць вчителя у педагогічній спадщині М. І. Пирогова / Іноземцев В. А. // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія : [зб. наук. пр.] / РВНЗ «Кримський гуманітарний університет». – Ялта, 2013. – Вип. 41, ч. 3. – С. 257–261. – Бібліогр.: 6 назв.

63. [Іноземцев, В. А. Філософські аспекти виховання дітей у педагогічній спадщині М. Пирогова](#) / В. А. Іноземцев // Постметодика. – 2013. – № 1. – С. 26–29. – Бібліогр.: 6 назв.

64. [¹Кланца, О. П. Микола Іванович Пирогов і формування вищої медичної освіти в Росії в першій половині XIX століття. Повідомлення 1. Від витоків до другого університетського статуту \(1835 р.\)](#) / Кланца О. П. // Вісн. Вінниц. нац. мед. ун-ту. – 2013. – Т. 17, № 1. – С. 275–280. – Бібліогр.: 21 назва.

65. **Князев, Е.** Николай Пирогов: «Научиться быть людьми» / Е. Князев // Дошк. воспитание. – 2013. – № 2. – С. 109–118. – Библиогр.: 9 назв.

66. **Коваленко, О.** Невизнана демократія Пирогова / Ольга Коваленко // Освіта України. – 2013. – 16 груд. (№ 50). – С. 15.

67. **Костюченко, А.** Николай Пирогов: Лишь бы хватило жизни / А. Костюченко // Личности. – 2013. – № 10. – С. 44–65.

68. [¹Луканьова, С. М. Маловідомі епізоди з біографії М. І. Пирогова](#): (до 200-річчя від дня народж. – 3-тє повідомл.) / С. М. Луканьова, М. Д. Лютик // Клін. та експерим. патологія. – 2013. – Т. 12, № 1. – С. 216–217. – Бібліогр.: 3 назви.

69. **Прокофьева, Е. А.** У истоков образовательного права: педагогические взгляды Н. И. Пирогова / Е. А. Прокофьева // Право и образование. – 2013. – № 5. – С. 45–52. – Библиогр.: 10 назв.

70. **Тичинська, Н. Р.** Формування особистості у педагогічній спадщині М. І. Пирогова : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Тичинська Наталія Романівна ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. – Дрогобич, 2013. – 20 с. – Бібліогр.: с. 16–18.

71. **Яворська, С.** Педагогічні ідеї у працях видатних діячів літератури, освіти і науки у діалозі з сучасністю / С. Яворська // Укр. мова й літ. в сучасній шк. – 2013. – № 11. – С. 9–13. – Бібліогр.: 11 назв.

У статті проаналізовано погляди видатних діячів літератури, освіти і науки, зокрема Г. Сковороди, І. Вишенського, Т. Шевченка, П. Куліша, Ю. Федьковича, М. Пирогова, А. Свидницького, І. Франка, П. Юркевича на освіту, зміст, форми і методи навчання, вимоги до особистості вчителя, які успішно може використати сучасний учитель української мови і літератури.

72. [Бойко, А.](#) [Концептуальні положення М. І. Пирогова про заохочення і покарання дітей](#) / Алла Бойко, Віктор Іноземцев // Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2014. – Вип. 61/62. – С. 5–15. – Бібліогр.: 11 назв.

73. [Гладуш, В. А.](#) [Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія](#) : навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко. – Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2014. – 416 с. – Про М. І. Пирогова: с. 293, 304–305.

74. [Горбань, Ю. А.](#) [Знати й уміти: М. І. Пирогов про поєднання академічної науки й університетської освіти](#) / Горбань Ю. А. // Гілея : наук. вісн. : [зб. наук. пр.] / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2014. – Вип. 83. – С. 104–108. – Бібліогр.: 7 назв.

75. [Жадько, В.](#) [Скальпелем і словом](#) / Віктор Жадько // Обрані педагогікою : худож.-докум. нариси : у 2 кн. / Віктор Жадько. – Київ, 2014. – Кн. 1 : Просвітники-педагоги. – С. 247–262.

76. [Жлуденко, М.](#) Розвиток М. Пироговим педагогіки вищої школи / Жлуденко М. // Внесок учених Київського університету в розвиток освіти, підготовку педагогічних та наукових кадрів : матеріали студент. наук. конф., 25–26 квіт. 2014 р. : 180-річчю Київ. ун-ту присвяч. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2014. – С. 218–226. – Бібліогр.: 11 назв.

77. [Іноземцев, В. А.](#) Заохочення і покарання дітей у педагогічній спадщині М. І. Пирогова : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Іноземцев Віктор Анатолійович ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, [Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка]. – Харків, 2014. – 20 с. – Бібліогр.: с. 16–17.

78. [Кланца, О. П.](#) [Микола Іванович Пирогов і формування вітчизняної системи вищої медичної освіти в першій половині XIX століття. Повідомлення 2. Від другого університетського статуту \(1835 р.\) до середини 40-х рр. XIX ст.](#) / Кланца О. П. // Вісн. Вінниц. нац. мед. ун-ту. – 2014. – Т. 18, № 1, ч. 2. – С. 324–330. – Бібліогр. в кінці ст.

79. [Кравченко, І. М.](#) [Проблеми дидактики вищої школи у творчій спадщині М. І. Пирогова](#) / Кравченко І. М. // Наук. зап. Серія педагогічні та історичні науки : [зб. наук. пр.] / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2014. – Вип. 118. – С. 111–118. – Бібліогр.: 9 назв.

80. [Кругляков, В. Є.](#) «Університетське питання» в науково-педагогічному доробку М. І. Пирогова [Електронний ресурс] / Кругляков Віктор Євгенович // Історія науки і біографістика : електрон. наук. фах. вид. : міжвідом. темат. зб. / Нац. наук. с.-г. б-ка НААН України. – Текст. дані. – Київ, 2014. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/INB_Title_2014_1_10 (дата звернення: 25.08.2020). – Назва з екрана.

81. [Лавренчук, Ю. М.](#) Гуманістичний ідеал М. І. Пирогова [Електронний ресурс] / Лавренчук Юрій Миколайович // Освітологічний дискурс : електрон. наук. фах. вид. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. – Текст. дані. – Київ, 2014. – № 3. – С. 146–153. – Бібліогр.: 7 назв. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2014_3_17 (дата звернення: 25.08.2020). – Назва з екрана.

82. **Плахотнік, О. В.** Ідеї М. Пирогова про розвиток університетської освіти / Плахотнік О. В. // Внесок учених Київського університету в розвиток освіти, підготовку педагогічних та наукових кадрів : матеріали студент. наук. конф., 25–26 квіт. 2014 р. : 180-річчю Київ. ун-ту присвяч. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2014. – С. 57–63. – Бібліогр.: 5 назв.

2015

83. **Горбань, Ю. А.** Науково-педагогічні ідеї М. І. Пирогова в контексті реформування вищої освіти в Україні [Електронний ресурс] / Горбань Юрій Андрійович // Історія науки і біографістика : електрон. наук. фах. вид. : міжвідом. темат. зб. / Нац. наук. с.-г. б-ка НААН України. – Текст. дані. – Київ, 2015. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/INB_Title_2015_1_4 (дата звернення: 26.08.2020). – Назва з екрана.

84. **¹Зузяк, Т. П.** [Педагогічна діяльність М. І. Пирогова на Східному Поділлі як попечителя Київського учбового округу \(1858–1861 р.р.\)](#) / Т. П. Зузяк // Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : [зб. наук. пр.]. – Вінниця, 2015. – № 44. – С. 232–235. – Бібліогр.: 14 назв.

85. **¹Кланца, О. П.** [Микола Іванович Пирогов і формування вітчизняної системи вищої медичної освіти в першій половині XIX століття. Повідомлення 3. Від 40-х до початку 60-х рр. XIX ст.](#) / Кланца О. П. // Вісн. Вінниц. нац. мед. ун-ту. – 2015. – Т. 19, № 1. – С. 271–279. – Бібліогр. в кінці ст.

86. **¹Лавренчук, Ю. М.** Гуманістичні ідеї в педагогічній спадщині М. І. Пирогова та М. О. Корфа: порівняльний аналіз : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Лавренчук Юрій Миколайович ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси, 2015. – 20 с.

87. **Проніков, О. К.** Історія педагогіки : курс лекцій / О. К. Проніков ; Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : Слово, 2015. – 434, [1] с. – Про М. І. Пирогова: с. 209–211.

88. **Сбруєва, А. А.** Педагогічна система Миколи Івановича Пирогова (1810–1881) / [А. А. Сбруєва] // Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посіб. / А. А. Сбруєва, М. Ю. Рисіна, Н. Г. Осьмук. – Суми, 2015. – С. 107.

89. **¹Семенова, Л. С.** [Значення наукових ідей М. І. Пирогова для сучасної організації охорони здоров'я](#) / Л. С. Семенова, Ю. А. Корягін // Мед. перспективи. – 2015. – Т. 20, № 1. – С. 143–145. – Бібліогр.: 5 назв.

90. **¹Шарненкова, Т. О.** [Проблема самоосвіти та освіти дорослих у педагогічній спадщині М. І. Пирогова](#) / Шарненкова Тетяна Олександрівна // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Київ, 2015. – Вип. 1. – С. 148–156. – Бібліогр.: 13 назв.

91. **Якименко, С. І.** Гуманістичні ідеї в педагогічній спадщині М. І. Пирогова та М. О. Корфа: порівняльний аналіз : монографія

/ С. І. Якименко, Ю. М. Лавренчук. – Київ : Слово, 2015. – 200, [1] с. – (Педагогічна серія «Історичними стежинами»). – Бібліогр.: с. 167–201.

2016

92. **Бойко, А. М.** М. І. Пирогов – педагог: заохочення і покарання дітей : монографія / А. М. Бойко, В. А. Іноземцев ; Полтав. ун-т економіки і торгівлі, Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 312, [1] с. – Бібліогр.: с. 185–211.

93. **Вестник** Совета молодых учёных и специалистов Челябинской области – Вестник СМУС74. № 4, т. 2 : История. Медицинские науки [Электронный ресурс] : [сетевое изд.]. – Текстовые данные. – Челябинск, 2016. – 165 с. – Режим доступа: https://drive.google.com/file/d/0BwSk3-flMnJ_bzk0djZWMTdqY1k/view (дата обращения: 12.09.2020). – Загл. с экрана.

Из содерж.: Чудесный доктор / Е. В. Вострякова, С. Н. Чилингарида. – С. 21–24 ; Н. И. Пирогов – личность, глубокая по уму, сильная волей и мощная чувством / Д. А. Горб. – С. 25–27 ; Н. И. Пирогов как противник «торгового направления» в воспитании молодёжи / Е. К. Елсукова. – С. 33–36 ; Секреты Н. И. Пирогова в педагогической практике / Ю. А. Дергунова. – С. 59–61 ; Н. И. Пирогов как основатель педагогической конфликтологии в России / Е. К. Елсукова. – С. 65–67 ; Становление педагогической системы Н. И. Пирогова / Ан. Д. Казанцев, Ал. Д. Казанцев, Ю. А. Коваленко. – С. 68–71 ; Особенности организации медицинского образования от времен Н. И. Пирогова до современности / А. Б. Ларин [и др.]. – С. 72–75 ; Педагогический вклад Николая Ивановича Пирогова / И. А. Пирогова, Н. М. Шлепотина. – С. 76–78 ; Гуманистическая парадигма воспитания в педагогической концепции Н. И. Пирогова / П. С. Решетова [и др.]. – С. 79–81 ; Вклад Пирогова в развитие отечественной педагогики / А. А. Трошкин, М. В. Сухарева. – С. 82–85 ; Педагогическое наследие Н. И. Пирогова / А. Е. Шмидт. – С. 86–88 ; Публикация врачебных ошибок как воспитательный метод Н. И. Пирогова и ценнейший опыт для его последователей / Е. В. Щиголева. – С. 89–91.

94. **Геній слова і пензля** : (М. І. Пирогов та інші відомі особистості в житті Т. Г. Шевченка) / Гунько П. М. [та ін.] // Вісн. морфології. – 2016. – Т. 22, № 2. – С. 428–434. – Бібліогр.: 27 назв.

95. **Гурський, В. А.** Освітньо-управлінська діяльність Миколи Пирогова в Одеському та Київському навчальних округах / В. А. Гурський // Ціннісні орієнтації в управлінні процесом підготовки фахівців педагогіки вищої школи : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 25–26 жовт. 2016 р., м. Кам'янець-Подільський / ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 36–42. – Бібліогр.: 9 назв.

96. **Кохановська, О. В.** Питання жіночої освіти у спадщині М. І. Пирогова / Кохановська О. В. // Педагогічний альманах : зб. наук. пр. / Херсон. акад. неперерв. освіти Херсон. облради. – Херсон, 2016. – Вип. 32. – С. 274–278. – Бібліогр.: 6 назв.

97. [Новаківська, Л. Погляди М. Пирогова на літературну бесіду як форму навчання словесності \(середина XIX століття\)](#) / Людмила Новаківська // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : наук. зб. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2016. – Вип. 54. – С. 147–155. – Бібліогр.: 12 назв.

98. **Подрезова, М. О.** Роль архивних документів в реконструкції історії студентського відділу бібліотеки Новоросійського університету / М. О. Подрезова, В. В. Самодурова // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. – 2016. – Т. 21, вип. 1. – С. I–XVI.

У статті здійснено спробу об'єднати розрізнені свідчення з історії діяльності студентської бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Висвітлено роль попечителя Одеського навчального округу М. І. Пирогова у створенні студентської бібліотеки та процес її подальшої трансформації в студентський відділ бібліотеки Новоросійського університету.

99. [Роль академіка М. Н. Бурденка у дослідженні та популяризації життя і наукової спадщини М. І. Пирогова](#) / Гунько П. М. [та ін.] // Вісн. Вінниц. нац. мед. ун-ту. – 2016. – Т. 20, № 1, ч. 2. – С. 315–319. – Бібліогр.: 10 назв.

100. [Синявська, О. О. М. І. Пирогов і Рішельєвський ліцей](#) / О. О. Синявська // Південь України у вітчизняній та європейській історії : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (15–16 верес. 2016 р., м. Одеса) : присвяч. 25-річчю Незалежності України / Одес. держ. акад. буд-ва та архітектури [та ін.]. – Одеса, 2016. – С. 134–139. – Бібліогр.: 5 назв.

101. [Сівак, Н. Жіноча освіта у спадщині М. І. Пирогова](#) / Наталія Сівак // Гендерна парадигма освітнього простору : [зб. наук. пр.] / Криворіз. держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг, 2016. – № 3/4. – С. 61–64. – Бібліогр.: 6 назв.

2017

102. [Беляєва, О. М. Питання педагогічної майстерності викладача у творчій спадщині М. І. Пирогова](#) / О. М. Беляєва // Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності : зб. наук. пр. – Львів, 2017. – № 15. – С. 180–185. – Бібліогр.: 5 назв.

103. [Бойко, А. Теорія стимулювання \(заохочення і покарання дітей\) М. І. Пирогова та її розвиток у творчості видатних вітчизняних педагогів](#) / Алла Бойко, Віктор Іноземцев // Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2017. – Вип. 68. – С. 105–112. – Бібліогр.: 5 назв.

104. [Лютик, М. Д. Жінки в біографії М. І. Пирогова](#) / М. Д. Лютик, Д. В. Проняєв, С. М. Луканьова // Клін. та експерим. патологія. – 2017. – Т. 16, № 2, ч. 2. – С. 96–98. – Бібліогр.: 4 назви.

105. [Науковий простір династії Пирогових у контексті розвитку світової науки](#) / П. М. Гунько [та ін.] // Наука та наукознавство. – 2017. – № 1. – С. 120–136. – Бібліогр.: 57 назв.

106. [Патоморфолог, історик медицини Сергій Микитович Старченко](#) : до 100-річчя від дня народж. : біогр. нарис / Нац. наук. мед. б-ка

України ; [уклад.: Л. Є. Корнілова, П. І. Червяк ; наук. консультант П. І. Червяк]. – Київ : ННМБУ, 2017. – 87 с. – (Серія «Медична біографістика»).

Матеріали видання висвітлюють біографічний портрет відомого патоморфолога, історика медицини С. М. Старченка. Вчений упродовж всього свого життя вивчав спадщину Миколи Пирогова, працював у Пироговській комісії при Вченій раді МОЗ УРСР (1957–1981). Видання містить бібліографію праць С. М. Старченка про М. І. Пирогова з 1958 по 2010 рр.

107. [Микола Пирогов \(1810–1881 рр.\). Короткі біографічні відомості](#) // Хрестоматія з української педагогіки : [навч.-метод. посіб.] / Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка ; [упоряд.: О. С. Березюк, О. М. Власенко]. – Житомир, 2017. – С. 107.

108. **‘Пироговський альманах** : наук. зб. : до 70-річчя відкриття Нац. музею-садиби М. І. Пирогова / Вінниц. нац. мед. ун-т ім. М. І. Пирогова, Нац. музей-садиба М. І. Пирогова ; [ред. рада: В. І. Нагайчук, П. М. Гунько, О. П. Волосовець та ін.]. – Вінниця : Консоль, 2017. – 288 с. : іл.

Із змісту: Педагогічна діяльність М. І. Пирогова / Антощук К. Ф., Юкальчук М. І., Долинна О. С. – С. 97–111 ; Наукова школа М. І. Пирогова / Гайдуков В. О., Стопа О. В. – С. 169–178.

2018

109. [Антонова, О. Проблема жіночої освіти у вітчизняній педагогічній думці другої половини XIX – початку XX століття](#) / Олена Антонова // Пед. науки: теорія, історія, інновац. технології. – 2018. – № 6. – С. 69–78. – Бібліогр.: 14 назв.

У статті піддано аналізу публіцистичний доробок окремих діячів громадсько-педагогічного руху другої половини XIX – початку XX століття щодо «жіночого питання». Публіцистичні праці Х. Алчевської, П. Грабовського, М. Зінченка, М. Пирогова, С. Русової, К. Щепкіної та деяких інших діячів доводили актуальність проблеми реформування жіночої освіти, що, на їх думку, не відповідала запитам суспільства на демократичні та ліберальні перетворення в державі.

110. **Вестник** Совета молодых учёных и специалистов Челябинской области – Вестник СМУС74. № 3, т. 3 : Медицинские науки [Электронный ресурс] : [сетевое изд.]. – Текстовые данные. – Челябинск, 2018. – 104 с. – Режим доступа: http://www.chelsma.ru/files/misc/180900vestnik3_22_t3.pdf (дата обращения: 13.09.2020). – Загл. с экрана.

Із содерж.: Гражданская позиция Н. И. Пирогова / Московкина Е. И. – С. 26–28 ; Педагогические идеи Пирогова Н. И. как средство гуманистического воспитания студентов медицинских вузов / Золотухина А. А., Решетова П. С., Соболева Е. В. – С. 56–57 ; Педагогическое наследие Н. И. Пирогова / Лалаев Э. Э., Подкопаева Д. С., Цындяйкина А. С. – С. 58–61 ; Педагогические взгляды Пирогова Н. И. на проблемы науки и образования в университетах и современность / Фёдорова А. Л. – С. 62–66 ; Интерактивное обучение: истоки во времена

Пирогова Н. И. и современное состояние вопроса / Шлепотина Н. М., Пешиков О. В., Пешикова М. В. – С. 67–71.

111. [¹Гурський, В. А. Педагогічні погляди та просвітницька діяльність М. Пирогова на Поділлі](#) / В. А. Гурський // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Серія філологічна : наук. зб. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2018. – Вип. 15. – С. 304–309. – Бібліогр.: 8 назв.

112. [Якимчук, О. Роль освіти в становленні національної свідомості українського народу \(на основі творчості М. Пирогова, М. Драгоманова, І. Франка\)](#) / Оксана Якимчук // Вища освіта України. – 2018. – № 3. – С. 34–38. – Бібліогр.: 12 назв.

2019

113. [¹«Бути людиною» \(М. І. Пирогов\)](#) : (до 210 річниці від дня народж. М. І. Пирогова) / Дерезюк А. В. [та ін.] // Вісн. Вінниц. нац. мед. ун-ту. – 2019. – Т. 23, № 3. – С. 545–549. – Бібліогр.: 6 назв.

*З цими виданнями можете ознайомитись
у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського*

¹Праці з фонду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

*²Праці з фонду Наукової бібліотеки Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова*

*³Праці з Електронної бібліотеки Інформаційного центру «Бібліотека імені
К. Д. Ушинського» РАО*